

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 053 «Психологія»
за освітньою програмою «Психологія»
на тему: «Вплив психосоматики на нейродерматологічні захворювання»

Виконавець:

студентка центру заочної та
вечірньої форм навчання

Козаченко Аліна Ігорівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Д. ПСИХОЛ. Н.
(науковий ступінь, вчене звання)

Асєєва Юлія Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасних умовах життя збільшується навантаження на емоційну сферу людини, підвищуються вимоги до її адаптаційних можливостей. У несприятливих умовах життєдіяльності знижені адаптаційні можливості чи емоційна нестійкість є своєрідними чинниками ризику, сприяють виникненню психосоматичних порушень. Вплив сучасних стрес-факторів веде до пригнічення функціональної активності різних систем організму, а виснаження адаптивних механізмів призводить до морфофункціональних порушень. Важливе місце у цих процесах належить імунній системі, зміни у якій виникають на ранніх стадіях адаптивних реакцій при екстремальних впливах. У процесі формування дисфункції виникає імунопатологічний стан, що дезорганізує структуру функціонального регулювання організму і лежить в основі зриву процесів адаптації та розвитку психосоматики.

Актуальність проблеми дослідження визначається, насамперед, зростанням поширеності психосоматичних розладів, як у загальній популяції населення, і серед дітей та підлітків. В науковій літературі зустрічаються дослідження в яких вказується, що психосоматичні розлади у молоді становлять від 30 до 68% від числа тих, хто звертається до лікувальних закладів [32, с. 235]. Офіційна медична статистика при розрахунку захворюваності не виділяє окремою групою психосоматичні захворювання. Складність такої статистики пов'язана з тим, що багато розладів функцій різних органів у підлітків за своєю природою є психосоматичними, тобто психогенні чинники грають значну роль порушенні функцій різних органів та систем в молоді. Ігнорування або зменшення цієї ролі призводить з одного боку, до фармакологічного «заліковування» підлітка, з іншого, до хронізації патологічного процесу.

Так само достатньо важко сказати про статистику нейродерматологічних захворювань у молоді спричинених впливом психосоматики. Однак в науковій думці вже давно доведено, що психосоматичні фактори стресу, тривоги та депресії мають вплив і можуть викликати «збої» в шкірні тканини, які проявляються у вигляді висипання, печіння, поколювання, оніміння, чутливості, плям, дерматитів, екзем тощо.

Актуальні проблеми психосоматичних розладів розглядали у своїх роботах такі сучасні дослідники як Ю. Ф. Антропов, Д. Н. Ісаєв, С. А. Кулаков В. М. Менделевич, А. Б. Смулевич та ін.

Водночас недостатньо висвітлено особливості психосоматичних захворювань у різних вікових групах та щодо впливу на різні системи організму.

Мета нашого дослідження: теоретично та емпірично дослідити психологічні особливості впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання у здобувачів освіти.

Відповідно до поставленої мети необхідно виконати наступні завдання дослідження:

- проаналізувати поняття «психосоматика» та підходи до його визначення;
- висвітлити основні теорії та концепції психосоматичних захворювань;
- визначити форми психосоматичних порушень;

- здійснити характеристику нейродерматологічних хвороб, спричинених впливом психосоматики;
- організувати емпіричне дослідження із застосуванням методів психодіагностики;
- проаналізувати показники впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання студентської молоді;
- розгляд результатів емпіричного дослідження та пропозиції програми тренінгу актуалізації зовнішніх та внутрішніх особистісних ресурсів.

Об'єктом дослідження є психологічні чинники виникнення психосоматичних захворювань.

Предметом дослідження особливості впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання у здобувачів освіти.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічних літературних джерел з проблеми дослідження, спостереження, процедури якісної та кількісної обробки даних; емпіричні – методика діагностики типу емоційної реакції на вплив стимулів оточення В. В. Бойко; методика діагностики рівня невротизації Л. І. Вассермана; методика дослідження рівня суб'єктивного контролю Дж. Роттера; авторська анкета «Шкіра дзеркало стану душі».

Структура роботи. Випускна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний об'єм роботи – 76 сторінки, проілюстрований 3 таблиці та 1 рисунком. Список використаної літератури містить 54 джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «Теоретичний аналіз впливу психосоматики на здоров'я людини», розглянуто: основні концептуальні положення щодо визначення поняття «психосоматика»; основні теорії та концепції психосоматичних захворювань; основні форми психосоматичних порушень. Надано характеристику нейродерматологічних хвороб, спричинених впливом психосоматики.

У другому розділі «Емпіричне дослідження впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання серед студентської молоді» представлено організацію та методики проведення дослідження. Емпіричне дослідження було проведено в онлайн режимі серед студентів вищих навчальних закладів України. Загальний об'єм вибірки склали студенти 1-3 курсів місцевих вищих навчальних закладів у кількості 54 особи (що склало 100 % вибірки), з них 24 юнака та 30 дівчат, у віковій категорії від 17 до 20 років. У психодіагностичний інструментарій увійшли: методика діагностики типу емоційної реакції на вплив стимулів оточення В. В. Бойко; методика діагностики рівня невротизації Л. І. Вассермана; методика дослідження рівня суб'єктивного контролю Дж. Роттера; авторська анкета «Шкіра дзеркало стану душі».

За результатами емпіричного дослідження визначено показники типу емоційної реакції на вплив стимулів оточення, рівні невротизації та рівні

суб'єктивного контролю серед здобувачів освіти. Відповіді на авторську анкету дозволили з'ясувати наявність взаємозв'язку переживання стресів та появою дерматологічних порушень серед студентської молоді.

Встановлено, що для подолання цього зв'язку необхідно в першу чергу усунути психологічні фактори, відновити психоемоційний баланс і лише після цього приступати до боротьби з проявами дерматологічної хвороби.

ВИСНОВКИ

Дослідження впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання в межах кваліфікаційної роботи дало змогу сформувані такі висновки.

1. Поняття «психосоматика» вживається в науковій літературі дуже часто, сьогодні не існує єдиного підходу до його визначення. Одні автори вказують на те, що цей термін має на увазі науковий напрямок, який встановлює взаємовідносини між психікою та тілесними функціями, досліджує, як психологічні переживання впливають на функції організму, як переживання можуть викликати ті чи інші хвороби. Інші, під терміном «психосоматика» мають на увазі ряд феноменів, пов'язаних із взаємовпливом психічного та тілесного, у тому числі цілий ряд патологічних порушень. В даний час психосоматика є міждисциплінарним науковим напрямом. Як галузь психології вона вивчає поведінкові реакції, пов'язані із захворюваннями, психологічні механізми, що впливають на фізіологічні функції.

2. На даний час в науковій думці сформувалося декілька підходів до розуміння психосоматичних захворювань. Психоаналітичний підхід зосереджується на внутрішньому психологічному конфлікті як основному факторі розвитку психосоматичних захворювань. Для когнітивного підходу прийнято вважати пізнавальні процеси основними стимулами розвитку особистості, порушення яких може вплинути на тілесне здоров'я людини. У рамках поведінкового підходу вчені відстоюють думку про те, що поведінкова стратегія, зокрема уникнення, може викликати психосоматичні захворювання. Нарешті, прихильники гуманістичного підходу вбачають причину психосоматичних розладів у кризах, спричинених неможливістю самовираження особистості. На даний час всі існуючі концепції можна об'єднати в кілька груп теорій, створених пояснення механізмів впливу психіки на тілесні функції: «Психологічні» та фізіологічні, нейрогуморальні, кортико-вісцеральні теорії.

3. Психосоматичні порушення можуть проявлятися у формі психосоматичних реакцій й психосоматичних захворювань. Оскільки в науковій літературі на даний час відсутні єдині теоретичні й науково-практичні підходи до класифікації психосоматичних розладів, то це призводить створюють плутанину й сприяють помилкам у їхній діагностиці. Багатогранність підходів щодо проблеми класифікацій психосоматичних захворювань ґрунтується на розподілі їх за різними критеріальними ознаками.

4. Існує зв'язок шкірних захворювань з нервовою системою, адже поява вугрів, хронічні дерматози або починаються, або загострюються внаслідок стресу. Цей факт відомий, адже на практиці подібна залежність часто вбачається при псоріазі, лімфомі шкіри, червоному плоскому лишайі та інших шкірних патологіях.

А тому важливим є обов'язкове міждисциплінарне вирішення багатьох дерматологічних захворювань.

5. Для визначення впливу психосоматики на нейродерматологічні захворювання було організоване емпіричне дослідження із застосуванням методів психодіагностики. У дослідженні взяли участь студенти 1-3 курсів місцевих вищих навчальних закладів у кількості 54 особи (що склало 100 % вибірки), з них 24 юнака та 30 дівчат, у віковій категорії від 17 до 20 років. З огляду на епідеміологічну ситуацію в країні опитування було здійснене дистанційно.

Для досягнення завдань дослідження було застосовано комплекс таких психодіагностичних методик, як: методика діагностики типу емоційної реакції на вплив стимулів оточення (В. В. Бойко); методика діагностики рівня невротизації (Л. І. Вассермана); методика дослідження рівня суб'єктивного контролю (Дж. Роттера); авторська анкета «Шкіра дзеркало стану душі».

6. Результати діагностики типу емоційної реакції на вплив стимулів оточення показали порівняно високі значення показників за типами ейфоричних реакцій (42,60 % опитаних) та нижчі за дисфоричним типом (32,50 % опитаних). Тоді як діагностика рівня невротизації показала, що більшість студентів мають високі і середні значення рівні невротизації. Дослідження рівня суб'єктивного контролю виявило, що згідно шкали загальної інтернальності результат опитаних знаходиться на рівні 5, що означає цей показник в межах норми, а отже опитані мають нормальний рівень суб'єктивного контролю над будь-якими значущими ситуаціями. Підлітки усвідомлюють, що несуть відповідальність за своє здоров'я та якість міжособистісного спілкування, хоча й мають проблеми з визнанням невдач. Відповіді на питання анкети показали, що 55,00 % опитаних мають сталі проблеми зі шкірою (в більшості проявом є акне), однак лише 15,00 % з них зверталися до дерматолога чи косметолога. А також половина опитаних визнала, що їх загальний емоційний стан має вплив на те, як вони стикаються з хворобою, як вона перебігає і завершується.

7. У студентській молоді найбільш поширеною причиною висипу вугрів виступають гормональні зміни в організмі. Але часто вони поєднуються з проблемами в навчанні, з розвитком комплексу неповноцінності щодо власної зовнішності, першою нерозділеною любов'ю, почуттям непотрібності. Загалом дослідження підтверджують отриманий результат дослідження – наявність зв'язку між психоемоційним та фізичним станом людини, у тому числі і появою висипів на обличчі та тілі.

Для лікування нейродерматологічних захворювань фахівцями у сфері психосоматики рекомендується, насамперед, усунути психологічні фактори, відновити психоемоційний баланс і лише після цього приступати до боротьби з проявами дерматологічної хвороби. Саме цьому в рамках кваліфікаційної роботи для студентів з проявами психосоматичних захворювань пропонується провести тренінги з актуалізації зовнішніх та внутрішніх особистісних ресурсів, після чого особа зможе зайнятись лікуванням проявів своєї дерматологічної хвороби.

Таким чином мета та завдання дослідження є досягнутими.